

HYPERREALISM SCULPTURE
ceci n'est pas un corps

Vanaf 25.06.2021
Tour & Taxis, Brussel

TOUR & TAXIS
YOU, TOMORROW

BEZOEKERSGIDS

Hyperrealistische sculpturen bootsen de vorm, de contouren en de texturen van het menselijk lichaam of lichaamsdelen na en creëren daarbij een overtuigende illusie van de menselijke lichamelijkeheid. De precisie waarmee de details van het lichaam gereproduceerd worden, geeft de toeschouwer de indruk dat hij realistische replica's van de nagebootste werkelijkheid voor zich heeft.

Vanaf de jaren 1970 beoefenden talrijke beeldhouwers deze vorm van realisme, die geïnspireerd was door een levensechte reproductie van het menselijk lichaam. Net als de popart en het fotorealisme ontstond ook het hyperrealisme in de jaren 1960 als reactie tegen de heersende esthetica van de abstracte kunst. In de Verenigde Staten, waar de beweging zich het eerst manifesteerde, keerden kunstenaars zoals Duane Hanson, John DeAndrea en George Segal terug naar de beoefening van de realistische beeldhouwkunst van het menselijk lichaam. Die praktijk was in onbruik geraakt: lange tijd beschouwde men ze als verouderd en achterhaald. Met behulp van traditionele technieken zoals modelleren, gieten en polychromie (de veelkleurige beschildering van het oppervlak van een beeldhouwwerk) maakten ze werken die wel van vlees en bloed lijken. De kunstenaars zochten elk hun eigen weg in hun benadering van het hedendaagse figuratieve realisme. De volgende genera-

ties beeldhouwers zetten het werk van deze pioniers verder. Ze ontwikkelden unieke, individuele interpretaties van de hyperrealistische beeldtaal.

Deze tentoonstelling presenteert in zes delen de talloze toepassingen van het hyperrealisme. Elk deel is thematisch opgebouwd rond een vormelijk uitgangspunt dat als basis dient om het werk van de individuele kunstenaars te begrijpen. Nooit eerder werd zo'n omvangrijke selectie van hyperrealistische werken samengebracht. De verzameling schetst een uniek overzicht van de evolutie van de kunststroming en toont in welke mate de uitbeelding van de menselijke vorm aan voortdurende verandering onderhevig was én is. Er wordt werk getoond van kunstenaars uit de hele wereld (onder meer de Verenigde Staten, Italië, Spanje, België, Groot-Brittannië en Australië). Dat zet het internationale karakter van de hyperrealistische beweging in de verf, die zich sindsdien onafgebroken en wereldwijd ontwikkelt.

1.1 DANIEL FIRMAN

Bron, Frankrijk 1966

Caroline, 2014

Hars en kleding, uniek, 162 x 43 x 47 cm,
Petersen Collection

Daniel Firmans interesse voor de energie en de bouw van het lichaam, de beweging en de relatie van het lichaam tot de ruimte, is manifest aanwezig in zijn sculpturen. *Caroline* toont een jonge vrouw die bevangen is door angst en wanhoop. Haar armen en hoofd zijn bedekt met haar trui; haar houding, met haar bovenarmen tegen de muur, versterkt het gevoel van beklemming en beperking. Deze levensgrote figuur werd gemaakt met behulp van afgietsels en is volledig aangekleed. Hoewel de armen, benen en het hoofd bewust bedekt zijn, krijg je toch het gevoel dat dit een replica van een echte mens is.

1

MENSELIJKE REPLICA'S

In de jaren 1960 maakten Duane Hanson en John DeAndrea levensechte sculpturen met behulp van extreem doorgedreven technische procedés. De hoge graad van realisme schept de illusie van een authentieke lichamelijkeheid. Dat effect is zo overtuigend dat het lijkt alsof de beelden echte menselijke dubbelgangers zijn. Het werk van deze kunstenaars had een beslissende invloed op de ontwikkelingen in de beeldhouwkunst van de voorbije vijftig jaar. De volgende generaties kunstenaars nemen deze praktijk over en gaan nog een stap verder. Als een echte spiegel van de menselijke ziel onthullen de werken de manier waarop het zelfbeeld van de mens veranderde in de twintigste en eenentwintigste eeuw.

“Een werk moet niet mooi zijn - het moet betekenisvol zijn.”

DUANE HANSON

1.2 TOM KUEBLER

1.3 DUANE HANSON

1.4 DUANE HANSON

1.5 JOHN DEANDREA

1.6 JOHN DEANDREA

1.7 JACQUES VERDUYN

1.2 TOM KUEBLER

**Cleveland, Ohio, Verenigde Staten,
1960**

Ethyl, 2001

Siliconen, mixed media, 170 x 50 x 70 cm,

Verzameling van Odile & Eric Finck-Beccafico

Thomas Kuebler hecht meer belang aan het schetsen van een karakter en het vertellen van een verhaal dan aan het realistische gehalte van zijn werken. Als zoon van een keramiekleraar en een fotografeur maakte Kuebler al vroeg in zijn carrière het alledaagse leven tot onderwerp van zijn kunst. Hij portretteert veelvuldig de arbeidersklasse en zet daarmee aan tot reflectie. In zijn sculpturen toont hij vaak zijn gevoel voor humor en maakt hij gebruik van accessoires zoals sigaretten en werkhandschoenen. Met die details, die in elk werk aanwezig zijn, maakt hij zijn verhaal helemaal af.

1.3 DUANE HANSON

Alexandria, Minnesota, Verenigde Staten, 1925 - Boca Ratón, Florida, Verenigde Staten, 1996

Cowboy with Hay, 1984/1989

Brons, kleurrijk beschilderd met olieverf, mengtechniek, accessoires, Jude Hess Fine Arts

In de jaren 1960 maakte Duane Hanson, een van de pioniers van het hyperrealisme, zijn eerste levensgrote menselijke figuren van glasvezelmallen in polyesterhars en brons. Hij vertrok daarbij van levende modellen. Hanson wilde de illusie scheppen van scènes uit het dagelijkse leven en daarom gebruikte hij echte kleding, pruiken en accessoires. In het werk *Cowboy with Hay* uit de jaren 1980 hekelt de kunstenaar het mythische beeld van de Amerikaanse cowboy. Terwijl de cowboy er van een afstand heldhaftig en krachtig uitziet, kan men van dichtbij zijn eenzaamheid en melancholie voelen.

1.4 DUANE HANSON

Alexandria, Minnesota, Verenigde Staten, 1925-Boca Ratón, Florida, Verenigde Staten, 1996

Two Workers, 1993

Brons, polychroom beschilderd met olieverf, mixed media, accessoires

Rechtstaand personage 1: 190 x 167 x 66 cm

Zittend personage 2: 130 x 68 x 75 cm

Ladder: 200 x 125 x 59 cm

Stichting Huis van de Geschiedenis van de Bondsrepubliek Duitsland, Bonn, Duitsland

De *Two Workers* zijn gemaakt in opdracht van de Stiftung Haus der Geschichte der Bundesrepublik Deutschland (Stichting van het Huis van de Geschiedenis van de Bondsrepubliek Duitsland) in Bonn. Hanson koos twee werkmannen van het museum van de stad als model. Walter Schmitz, de conciërge van het museum, en Juan Carevic, een Kroatische werknemer, kwamen in 1993 naar de Verenigde Staten. In zijn studio maakte Hanson afdrukken van hun lichaam. Daarnaast gaven ze kleding die hen toebehoorde en zelfs haren van hun hoofd en lichaam aan de kunstenaar. De twee in brons vereeuwigde figuren stellen een typische scène uit de arbeidersklasse voor.

1.5 JOHN DEANDREA

**Denver, Colorado, Verenigde Staten,
1941**

Dying Gaul, 2010

Polychroom brons en haar, versie 2/2, 66 x 161,5 x 64 cm, Galerie Georges-Philippe & Nathalie Vallois, Parijs, Frankrijk

Het werk van John DeAndrea sluit aan bij de traditie van het antieke Griekse beeld in zijn klassieke poses, zoals het geval is bij *Dying Gaul*. Met dit werk grijpt DeAndrea terug naar een marmeren kopie uit de Romeinse tijd van een verloren Hellenistische sculptuur, maar hij maakte het model naar zijn evenbeeld. Het mannelijke naakt is een uitzondering in DeAndrea's sculpturale repertoire, dat bijna uitsluitend bestaat uit vrouwen met een natuurlijke look die getoond worden in verschillende gradaties van naaktheid. De bronzen sculptuur is samengesteld uit afdrukken van het menselijk lichaam en werd beschilderd met nauwgezette details die elk plooitje en imperfectie tonen. Ondanks de klassieke pose is DeAndrea's hedendaagse *Dying Gaul* geen symbool van een traditionele, tragische maar heroïsche nederlaag, maar veeleer een stoïcijnse spiegel van de emotionele toestand van een mens die onbereikbaar is en in gedachten verzonken.

1.6 JOHN DEANDREA

— Denver, Colorado, VS 1941

American Icon - Kent State, 2015

Griselle in olie op brons met acrylhaar, 113 x 108,5 x 61,5 cm / 18 x 182,5 x 61 cm, Ter beschikking gesteld door de Galerie Georges-Philippe & Nathalie Vallois, Parijs, Frankrijk

John DeAndrea werkt sinds de jaren 1970 aan een nieuwe interpretatie van het klassieke naakt. Voor de uitvoering van zijn realistische beelden vertrekt hij van gipsen mallen die hij maakt van levende modellen. Hij geeft zijn werken gestalte met behulp van synthetische materialen zoals glasvezel, of hij giet ze in brons om ze vervolgens af te werken met haarstukjes en olie- of acrylverf. In *American Icon - Kent State* vraagt hij onze aandacht voor een Amerikaanse tragedie. Op 4 mei 1970 schoot de Nationale Garde van Ohio vier studenten van de Kent State University dood tijdens een betoging tegen de Vietnamoorlog. *American Icon - Kent State* is een sculpturale replica van John Filo's foto van de gebeurtenissen, die toen de wereld rondging.

1.7 JACQUES VERDUYN

Brugge, België, 1946

Pat & Veerle, 1974

Polychroom polyester, 160 x 137 x 90 cm,

Galerie Antoine Laurentin, Brussel, België

Jacques Verduyn is een van de weinige Europese kunstenaars die al van bij het begin deel uitmaakten van de hyperrealistische beweging. Hij wordt vaak de 'Belgische Duane Hanson' genoemd. Vanaf de jaren 1970 maakte hij levensgrote hyperrealistische beelden in polychroom polyester. In 1973 nam hij deel aan de historische tentoonstelling *Hyperrealisme: Amerikaanse en Europese Meesters* van de Belgische galeriehouder Isy Brachot, die als eerste de term 'hyperrealisme' gebruikte. Voor het eerst werden onder de noemer 'hyperrealisme' fotorealistische werken van Amerikaanse kunstenaars getoond samen met sculpturen die eveneens getuigen van een overdreven realisme. Net als bij zijn tijdgenoten concentreert Verduyn zich in zijn werk op het onderzoek naar zijn omgeving, en zodoende ook op de afbeelding van momenten uit het dagelijkse leven.

2
—

MONOCHROME SCULPTUREN

Na vele jaren waarin de abstracte kunst domineerde, maakten de monochrome sculpturen van George Segal opnieuw de weg vrij voor de realistische voorstelling van de mens. Onder invloed van zijn oeuvre werkten opeenvolgende kunstenaarsgeneraties na hem de realistische beeldhouwkunst verder uit. De afwezigheid van natuurlijke kleuren doet in eerste instantie afbreuk aan het realisme, maar benadrukt anderzijds de esthetische kwaliteiten van de menselijke vormen. Kunstenaars zoals Thom Puckey ou Brian Booth Craig maken handig gebruik van dit effect. Met hun werken plaatsen ze vraagtekens bij de universele menselijke natuur.

“Het onbewerkte marmer kan in zich de vorm dragen van elk idee van de grootste kunstenaar. Maar enkel wanneer de hand het verstand gehoorzaamt, zal het werkelijkheid worden.”

MICHELANGELO

2.1 GEORGE SEGAL

2.2 GEORGE SEGAL

2.3 FABIEN MÉRELLE

2.4 FABIEN MÉRELLE

2.5 FABIO VIALE

2.6 THOM PUCKEY

2.7 ROBERT GRAHAM

2.8 BRIAN BOOTH CRAIG

2.1 GEORGE SEGAL

**New York, Verenigde Staten, 1924 -
New Brunswick, New Jersey, Verenigde
Staten, 2000**

Gottlieb's Wishing Well, 1963

Gipsen beeld en flipperkast, 163 x 60 x 136 cm,
Fondation Linda et Guy Pieters

George Segal was een van de eerste kunstenaars die in de late jaren 1950 de menselijke figuur opnieuw tot onderwerp van zijn werken maakte. Met behulp van met gips beklede stukken gaasverband creëerde hij exacte kopieën van de lichamen van zijn modellen. Zijn monochrome sculpturen staan alleen of in groep. Door ze te combineren met voorwerpen uit het dagelijkse leven, worden ze in hun omgeving opgenomen en wordt het realistische karakter van de beelden versterkt. Segal droeg in sterke mate bij tot de ontwikkeling van de 'omgeving' als een belangrijke innovatie in de beeldhouwkunst van het naoorlogse modernisme.

2.2 GEORGE SEGAL

**New York, Verenigde Staten, 1924 -
New Brunswick, New Jersey, Verenigde
Staten, 2000**

Blue Girl on Park Bench, 1980

Gips, verf en aluminium, 130 x 184 x 117 cm,
Fondation Linda et Guy Pieters

George Segal gaf zijn beelden bewust monochrome kleuren. Zo blijven zijn karakters anoniem; ze worden vertegenwoordigers van de maatschappij in het algemeen. Door individualisering te vermijden, benadrukken zijn monochrome werken op een indrukwekkende manier zijn artistieke commentaar op het menselijk bestaan, zowel op het individu als op de massa. Door zijn figuren met monochrome kleuren te depersonaliseren en te isoleren, zoals het geval is bij het blauwe meisje dat alleen op de rand van een bankje in het park zit, transformeert Segal een alledaags beeld in een melancholische sociale commentaar op de eenzaamheid in de anonieme massamaatschappij.

2.3 **FABIEN MÉRELLE**

Fontenay-Sous-Bois, Frankrijk, 1981

Tronçonné, 2019

Brons, 52 x 265 x 102 cm, Ter beschikking gesteld door de kunstenaar en de Galerie Keteleer

Tronçonné schetst de artistieke ontwikkeling van Mérelles typische gedetailleerde tekenstijl met zwarte inkt en waterverf naar zijn driedimensionale werken. De liggende, hyperrealistische figuur met Mérelles gezichtstrekken vloeit over in een boomstam die de helft van zijn lichaam uitmaakt. De transformatie van de kunstenaar contrasteert met de levenloosheid van de in stukken gehakte boomstam, die weerspiegelt in de gekwelde uitdrukking op het gezicht van Mérelle. De mens-plantmetamorfose als dromerig narratief van Mérelles eigen onderbewustzijn is een frequent terugkerend motief in de artistieke praktijk van de kunstenaar.

2.4 **FABIEN MÉRELLE**

Fontenay-Sous-Bois, Frankrijk, 1981

***Merle, Mérelle, Faucon et Tourterelle,* 2019**

Hout, 52 x 265 x 102 cm, Ter beschikking gesteld
door de kunstenaar en de Galerie Keteleer

Fabien Mérelle is vooral bekend om zijn verfijnde tekeningen, maar maakt ook zelfportretten waarin hij in dialoog gaat met de natuur en de dierenwereld. Daarbij baseert hij zich op zijn dromen en fantasiewereld. Zoals de titel aangeeft, verschijnt de kunstenaar in het werk, waarbij hij met gesloten ogen ontspannen rechtop staat terwijl drie vogels (een merel, een valk en een duif) op zijn schouders zitten of op zijn hoofd landen. Het werk straalt een diepe verbondenheid uit tussen mens en dier en geeft de kijker de mogelijkheid zich in het beeld te verplaatsen en stil te staan bij zijn eigen benadering van, en verbinding met de omgeving en de natuur.

2.5 FABIO VIALE

Cuneo, Italië, 1975

***Venere Italica*, 2021**

Wit marmer, 53 x 41 x 45 cm, Gagliardi e Domke
Contemporary

Fabio Viale staat bekend om de manier waarop hij marmer nieuw leven inblaast. Hoewel we hem een traditionele beeldhouwer kunnen noemen vanwege de manier waarop hij het marmer gebruikt, zijn zijn beelden allesbehalve gewoon. Zijn werk getuigt van een verfijning en lichtheid die men niet verwacht van een doorgaans erg massief materiaal. Daarbij imiteert hij vaak piepschuim of papier. *Venere Italica* maakt volop gebruik van het marmer als klassiek expressiemiddel en verwijst naar de universele schoonheidsidealen waarvan de Europese kunstgeschiedenis doordrongen is. Het werk in wit marmer presenteert zichzelf als een kopie van de *Venus Italica* van Antonio Canova. Dat thema keert vaak terug bij Viale, die zijn inspiratie vindt bij meesterwerken uit het verleden. Viale dwingt de kijker om de veranderde replica van de sculptuur en de materialiteit ervan met een hedendaagse blik te bekijken. Zo maakt hij nieuwe hedendaagse werken die de taal van vandaag spreken, maar gebruikmaken van vaardigheden van weleer.

2.6 THOM PUCKEY

**Bexley Heath, Kent, Verenigde
Koninkrijk, 1948**

***Figure on Bed with Camera and
Weapons, 2013***

Statuario marmer, 104 x 206 x 77 cm, Courtesy of
Majke Hüsstege, HW's-Hertogenbosch, Nederland

Een meisje ligt met haar hoofd op het voeteinde van haar matras, de beide armen boven zich in de lucht gestrekt. Zo maakt ze haar zelfportret: naakt, met een Russische Leica-camera op zich gericht. De kwetsbaarheid van de mens is een centraal motief in Puckeys werk. Het intieme moment van zelfreflectie wordt doorbroken door het 'schieten van een plaatje' en metaforisch in duigen geslagen door de aanwezigheid van een RPGZ raketwerper. Die ligt stil naast haar, haast zonder aan het tafereel deel te nemen. Het beeld werd eerst uit klei gemodelleerd en vervolgens in gips gegoten. Ten slotte werd het door de kunstenaar en zijn team uit één marmerblok gehouwen, wat meer dan een jaar tijd in beslag nam.

2.7 ROBERT GRAHAM

**City of Mexico, 1938–Santa Monica,
Californië, Verenigde Staten, 2008**

Heather, 1979

Brons, 173 x 23 x 10 cm, Louis K. Meisel & Susan
P. Meisel

Robert Graham begon in de jaren 1970 figuratieve en heel realistische figuren in brons te gieten. Zijn werk telt veel kleine vrouwenfiguren die, geplaatst op hoge, smalle sokkels, een haast menselijk karakter en een onmiskenbare grandeur hebben. Grahams werk belicht op steeds nieuwe manieren de relatie tussen de kijker en het beeld, tussen voyeurisme en het onbereikbare.

2.8 BRIAN BOOTH CRAIG

Pittsburgh, Pennsylvania, Verenigde Staten, 1968

Executioner, 2013

Brons, 168 x 99 x 48 cm, Louis K. Meisel & Susan P. Meisel

Het werk van deze beeldhouwer staat hoog aangeschreven in Noord-Amerika. Het omvat voornamelijk levensgrote en kleinere bronzen sculpturen die een overdreven, archaisch schoonheidsideaal vertolken. Door in een monochrome, aardachtige tint te werken, verlegt Craig de aandacht van de kijker naar het krachtige, besliste postuur van de figuur. De kunstenaar legt in zijn werk verbanden met de vermeende antieke voorstellingswijzen en de mythologie. Tegelijk stelt hij vragen over de strijd tussen leven en dood.

3
—

LICHAAMSDELEN

Het werk van de Amerikaanse beeldhouwer Carole A. Feuerman kan gezien worden als een voorloper van deze strekking. Haar beroemde zwemmers lijken helemaal in harmonie met zichzelf; ze zijn in zichzelf gekeerd en vastberaden. Vanaf de jaren 1990 gebruikten heel wat kunstenaars de hyperrealistische effecten op een nieuwe, geïndividualiseerde manier. In plaats van de illusie te wekken van een volmaakte lichamelijkeheid of een geheel, legden ze zich toe op specifieke delen van het menselijk lichaam, die ze gebruikten als een vehikel voor humoristische of zelfs verontrustende boodschappen. Dat is bijvoorbeeld het geval in het werk van Maurizio Cattelan. Losstaande armen roepen associaties op met de hedendaagse politiek en geschiedenis.

“Details maken de perfectie, maar perfectie is geen detail. ”

LEONARDO DA VINCI

3.1 PETER LAND

3.2 KAZU HIRO

3.3 JAMIE SALMON

3.4 VALTER ADAM
CASOTTO

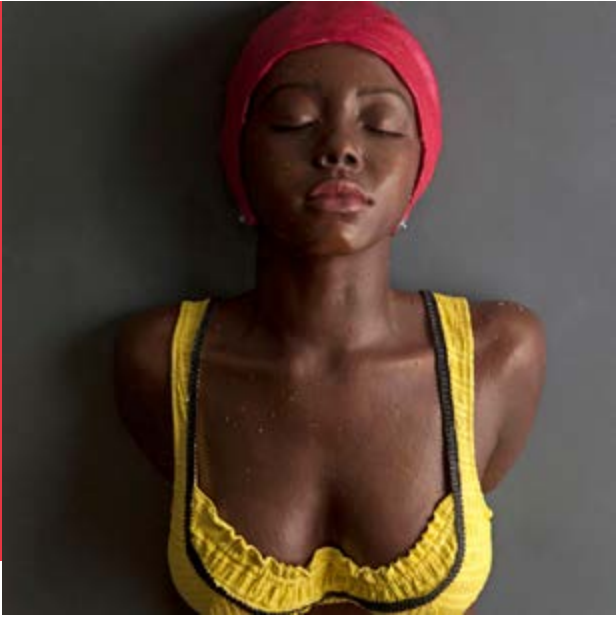
3.5 MAURIZIO CATTELAN

3.6 CAROLE A. FEUERMAN

3.7 CAROLE A. FEUERMAN

3.1 PETER LAND

Aarhus, Denemarken, 1966

Back to Square One, 2015

Siliconen, menselijk haar, stof, karton en leder,
Variabele grootte, Ter beschikking gesteld door de
Galleri Nicolai Wallner en Peter Land

Dit werk in variabele grootte kan uitgebreid worden met zoveel dozen als men wil, tot ze een volledige tentoonstellingsruimte vullen. Het is in feite een bijzonder zelfportret van de slapende kunstenaar, die wordt uitgebeeld in een dromerige scène. Het lijkt wel alsof de figuur de controle kwijt is over zijn eigen lichaam, dat eindeloos uitdeint binnenin de kartonnen dozen. Met zijn werk beschrijft Land die dagelijkse, uitzichtloze situaties en momenten van controleverlies.

3.2 KAZU HIRO

Kyoto, Japan, 1969

Andy Warhol, 2013

Platinahardende siliconen, menselijk haar, hars, chroomplaat, 213 x 91 x 91 cm, Verzameling van de kunstenaar

Met zijn grootschalige portretten van bekende kunstenaars zoals Andy Warhol en Frida Kahlo evoceert de in Japan geboren kunstenaar Kazu Hiro een diepe intimiteit bij zijn iconische figuren. Door de silicoonlagen van binnen naar buiten vorm te geven, slaagt Hiro erin de innerlijke emoties van zijn onderwerp aan de oppervlakte te brengen. De sokkel waarop Warhols immense portret steunt, spiegelt de ambiguïteit van het beeld. De haast vloeibare vorm lijkt wel vervreemd van de stabiliteit en de kracht van het materiaal.

3.3 JAMIE SALMON

Londen, Verenigd Koninkrijk, 1971

Lily, 2013

Siliconen, pigment, glasvezel, acrylverf en haar, 70 x 45 x 41 cm, Collectie van de kunstenaar en Anthony Brunelli Fine Arts

Vanuit een bepaalde hoek lijkt de buste van *Lily* een volledig intact portret, maar bij het verschuiven van het oogpunt wordt het fragmentarische karakter duidelijk. Jamie Salmon maakt zijn sculpturen met een bijzonder aandacht voor details. Hij speelt met de idee van het onaffe en breekt daarmee met de esthetiek van het realisme. Zijn gefragmenteerde menselijke lichamen zijn geworteld in het digitale tijdperk. Ze tonen hoe moeilijk het is om het reële van het irreële te onderscheiden.

3.4 VALTER ADAM CASOTTO

— Padua, Italy, 1980

In the Box extended, 2017-18

Silicone, epoxyhars, olieverf, Elk paneel: 44 x 49,5 x 25 cm, Verzameling van de kunstenaar

De transformatie van de individuele identiteit in de context van de tijd is een terugkerend gegeven in het werk van de Italiaanse kunstenaar Valter Adam Casotto. De reeks *In the Box extended* bestaat uit verschillende panelen die elk een uitvergroot deel van het lichaam van de kunstenaar in beeld brengen - lippen, een tepel, handlijnen, knokkels, een elleboog. Dit 'zelfportret in delen' is uitvergroot met de bedoeling na te denken over de multidimensionaliteit van leeftijd en tijd, waarbij de kunstenaar symbolen en figuren uit zijn eigen kindertekeningen op de uitvergroete replica's van delen van zijn lichaam tatoeëert. Door jeugdherinneringen in zijn huidige volwassen wereld te integreren, verbindt hij niet gewoon leeftijd en kindertijd, maar creëert hij eerder een symbiose tussen de kinderlijke en de volwassen identiteit.

3.5 MAURIZIO CATTELAN

Padova, Italië, 1960

Ave Maria, 2007

Polyurethaan, verf, kleding en metaal, 70 x ø 12 cm
(x 3), editie van 3 + 2APs, Privécollectie

Met de woorden “Ave Maria” groet de aartsengel Gabriël de Maagd Maria, waarna hij de geboorte van Jezus Christus aankondigt. In het werk van Maurizio Cattelan wordt deze engelenegroet doelbewust veranderd in een blasfemische nazigroet, met armen die oprijzen uit de muur waarin ze schijnbaar zijn ingemetseld. Door hun hyperrealistische effect lijken de drie armen wel jachttrofeeën. Cattelan verwijst vaak op ironisch-provocatieve wijze naar actuele politieke gebeurtenissen. De surreële compositie van zijn werken ontlokt niet zelden gegniffel aan de toeschouwer, maar roept tegelijk sociaalkritische vragen op.

3.6 CAROLE A. FEUERMAN

Hartford, Connecticut, Verenigde Staten, 1945

Catalina, 1981

Olie op hars, 81 x 38 x 18 cm, variant 2 van 3,
Privécollectie

Catalina is een van Feuermans meest invloedrijke reeksen van gefragmenteerde zwemmers-lichamen uit de jaren 1980. Kenmerkend voor haar stijl is de techniek waarmee ze levensechte waterdruppels aanbrengt op het oppervlak van het beeld. Zo bootst ze de natte huid van het menselijk lichaam na. In vergelijking met haar tijdgenoten DeAndrea en Hanson streeft Feuerman ernaar de essentie van haar onderwerp naar buiten te brengen. Ze zoekt daarbij naar een gevoel van innerlijk evenwicht en kracht.

3.7 CAROLE A. FEUERMAN

Hartford, Connecticut, Verenigde Staten, 1945

General's Twin, 2009-11

Olie op hars, 61 x 38 x 20 cm, unieke variant van 6, 2AP, 2/6, Galerie Hübner & Hübner, Frankfurt, Duitsland

De jonge zwemster lijkt precies op dit moment uit het water op te duiken. De laatste waterdruppels schitteren nog op haar huid en ze straalt een rustige sereniteit uit. Carole A. Feuerman, een van de pioniers van de hyperrealistische kunst, is sinds de jaren 1970 actief. Haar poëtische composities roepen herinneringen op aan ongedwongen zomerdagen en scheppen een gevoel van harmonie met zichzelf en een natuurlijke omgang met het eigen lichaam.

4
—

SPELEN MET AFMETINGEN

In de jaren 1990 ontketende de Australische kunstenaar Ron Mueck een revolutie in de figuratieve beeldhouwkunst met zijn werken met ongebruikelijke afmetingen. Door zijn figuren radicaal te vergroten of te verkleinen, trekt hij de aandacht naar existentiële thema's zoals geboorte en dood. Kunstenaars als Sam Jinks en Marc Sijan vatten de breekbaarheid van het leven in hun weergave van de menselijke fysionomie - een weergave die, hoewel soms kleiner dan levensecht, toch verbluffend realistisch is. De bovenmaatse werken van Zharko Basheski zorgen dan weer voor een bevreemdend effect dat de mens en de kijker in een nieuw perspectief plaatst.

4.1 SAM JINKS

4.2 SAM JINKS

4.3 VALTER ADAM CASOTTO

4.4 RON MUECK

4.5 RON MUECK

4.6 ZHARKO BASHESKI

4.7 MARC SIJAN

4.8 MARC SIJAN

4.1 SAM JINKS

Bendigo, Australië, 1973

Untitled (Kneeling Woman), 2015

Siliconen, pigment, hars en menselijk haar, 30 x 72 x 28 cm, Verzameling van de kunstenaar

Doorheen de melkwitte, haast transparante huid van de knielende vrouw zien we aders en bloedvaten - we zouden haast geloven dat er werkelijk bloed doorheen stroomt. De beperkte afmetingen van dit beeld van een jonge vrouw versterken het gevoel van breekbaarheid en laten de toeschouwer op een poëtische manier de vergankelijkheid van het leven ervaren. In zijn werken toont Sam Jinks heel intieme en kwetsbare momenten; zo verbindt hij zijn sculpturen met de traditie van het klassieke naakt van de oude meesters.

4.2 SAM JINKS

Bendigo, Australië, 1973

Woman and Child, 2010

Mixed media, 145 x 40 x 40 cm, editie van 3,
Verzameling van de kunstenaar

Het meest karakteristieke element in het werk van de Australische kunstenaar Sam Jinks is de uiterste technische precisie waarmee hij het menselijk lichaam nabootst. Dat doet hij onder meer door het gebruik van siliconen, glasvezel en echt haar. *Woman and Child* toont de veroudering van het menselijk lichaam met een verbazingwekkende rijkdom aan details. De kunstenaar brengt met dit werk tweemaal dezelfde persoon in beeld: als zuigeling en als oude vrouw. De warme omhelzing omsluit de cirkel van het leven en is tegelijkertijd een gebaar van menselijkheid ten aanzien van het eigen bestaan.

4.3 VALTER ADAM CASOTTO

— Padua, Italië, 1980

Stringiamoci a coorte, 2017

Siliconen, menselijk haar, olieverf, epoxyhars, 120 x 50 x 60 cm, Verzameling van de kunstenaar

Stringiamoci a coorte toont de vergrote hand van de grootmoeder van de kunstenaar Valter Adam Casotto die uit de muur steekt. Dit werk speelt met verschillende betekenislagen en verwijst naar verschillende aspecten van culturele, politieke, maatschappelijke, maar ook familiale oorsprong. De hand verwijst naar het kritische onderzoek waar de kunstenaar zijn eigen land aan onderwerpt, maar vertelt daarnaast ook het verhaal van vrouwelijke arbeiders en vakmanschap, traditie en religie. Het werkt dankt zijn titel aan het refrein van het Italiaanse volkslied en lijkt daardoor voor de staat van het land te staan. En last but not least symboliseert het werk de warmte, liefde en diepe verbondenheid van iemand die je dierbaar is in de vorm van een hand die het verhaal van een heel leven vertelt.

4.4 RON MUECK

Melbourne, Australië, 1958

Untitled (Man in a Sheet), 1997

Siliconen, glasvezel, latex, polyurethaan, doek,
34 x 48,5 x 50 cm, editie 1/1 + 1 AP,
Verzameling Olbricht

Untitled (Man in a Sheet) toont een heel kleine, in elkaar gedoken man op leeftijd. Zijn lichaam is in een wit laken gewikkeld, enkel zijn gezicht is zichtbaar. In dit psychologisch portret van de eenzaamheid lijkt het bedekte lichaam enkel met een dun doek van de buitenwereld gescheiden. De frêle, ontroerende figuur zit in kleermakerszit op een sokkel en staart in gedachten verzonken de leegte in. Het contrast met *A Girl*, de monumentale en onverbiddelijke sculptuur van een zuigeling, kon niet groter zijn. Daar waar de pasgeborene door de afmetingen vanop afstand bekeken moet worden, benadert men deze ineengekrompen man met ontroering en beschermende gevoelens.

4.5 RON MUECK

Melbourne, Australië, 1958

A Girl, 2006

Mixed media, 110,5 x 501 x 134,5 cm, editie 1/1
+ 1 AP, National Galleries of Scotland, Edinburgh.,
aangekocht met de steun van het Art Fund 2007

De Australische kunstenaar Ron Mueck portretteert met zijn hyperrealistische sculpturen mensen op sleutelmomenten in hun leven, van geboorte over middelbare leeftijd tot de dood. *A Girl*, een monumentaal, zelfs monstrueus werk van meer dan 5 meter groot, toont een pasgeboren baby. Het meisje is besmeurd met bloed, heeft één oog en de vuistjes gesloten en is nog sterk onder de indruk van de geboorte. Dit beeld vernietigt onze positieve kijk op de miraculeuze aankomst in de 'wonderlijke wereld'. De manier waarop Mueck speelt met het formaat van zijn sculpturen, vormt een fundamenteel aspect van al zijn werken. Het verwijst naar de emotionele staat van het menselijke bestaan. Muecks idee over de relatieve grootte en de afstand die we waarnemen, lokt reacties van verbijstering en angst uit.

4.6 ZHARKO BASHESKI

Prilep, Noord-Macedonië, 1957

Ordinary Man, 2009-10

Polyesterhars, glasvezel, siliconen en haar, 220 x 180 x 85 cm, Verzameling van de kunstenaar

De Noord-Macedonische kunstenaar Zharko Basheski toont mensen in buitengewoon emotionele situaties. Om dat emotionele element nog extra in de verf te zetten, speelt hij met de afmeting van zijn beelden. Door zijn monumentaliteit en bovenmenselijke kracht breekt deze 'gewone man' met de banaliteit van het leven. Basheski slaagt erin het innerlijke leven van de man rechtstreeks te verbinden met zijn uiterlijke voorkomen en zijn gemoedstoestand zichtbaar te maken voor de toeschouwers.

4.7 MARC SIJAN

Servië, 1946

Embrace, 2014

Polyesterhars en olieverf, 79 x 94 x 79 cm,

Verzameling van de kunstenaar

Terwijl de pioniers van de hyperrealistische kunst het lichaam als product van de massa-maatschappij in de eerste plaats vanuit politiek-sociaal oogpunt onder de loep namen, werd de focus vanaf de jaren 1990 verlegd naar het lichaam als mentale en emotionele resonantiekamer. Marc Sijan laat de kijker in zijn werk *Embrace* deelnemen aan het gevoelige en intieme moment van een innige omhelzing van een koppel. Sijan brengt hier in een geconcentreerde vorm de emoties en de sterke verbinding van de menselijke affectie tot uitdrukking.

4.8 MARC SIJAN

Servië, 1946

Cornered, 2011

Polyesterhars en olieverf, 74 x 38 x 71 cm,

Verzameling van de kunstenaar

In de jaren 1970 werkte de Amerikaanse kunstenaar Marc Sijan af en toe samen met Duane Hanson. Samen perfectioneerden ze de techniek van de hyperrealistische beeldhouwkunst. Blootsvoets en gekleed in lompen hurkt een armoedige, door de jaren getekende vrouw in een hoekje, terwijl ze met een bezorgde uitdrukking op het gezicht haar hoofd op haar handen laat rusten. De titel *Cornered* (In een hoekje geduwd) verwijst naar de uitzichtloosheid van haar situatie, die ook af te lezen is van haar gezichtsuitdrukking en haar lichaamshouding. Ondanks de meedogenloze authenticiteit van zijn werk brengt Sijan zijn karakters steeds waardig in beeld.

5
—**VERVORMDE
WERKELIJKHEDEN**

De voorbije decennia leidden talrijke wetenschappelijke innovaties en nieuwe perspectieven op de wereld in het tijdperk van de digitale communicatie tot een radicale omwenteling in ons begrip van de werkelijkheid. Onder invloed van virtual reality en genetische manipulatie begonnen kunstenaars zoals Evan Penny en Patricia Piccinini lichamen vanuit een verwrongen perspectief te observeren. Tony Matelli daagt de natuurwetten uit, terwijl Berlinde De Bruyckere met haar vervormde lichamen de dood en het vluchtige karakter van het menselijke lichaam in vraag stelt. De vraag naar de waarde en de betekenis van het leven staat centraal in de hyperrealistische beeldhouwkunst.

“Het is de toeschouwer die het kunstwerk maakt. ”

MARCEL DUCHAMP

“Een kunstenaar die deze naam waardig is, moet uitdrukking geven aan de volle waarheid van de natuur, niet enkel de uiterlijke waarheid, maar bovenal de innerlijke waarheid.”

AUGUSTE RODIN

5.1 TONY MATELLI

5.2 MEL RAMOS

5.3 ALLEN JONES

5.4 BERLINDE DE BRUYCKERE

5.5 EVAN PENNY

5.6 EVAN PENNY

5.7 PATRICIA PICCININI

5.8 PATRICIA PICCININI

5.1 TONY MATELLI

**Chicago, Illinois, Verenigde Staten,
1971**

Josh, 2010

Siliconen, staal, haar, urethaan en kleding, 77 x 183 x 56 cm, editie van 3, Verzameling van de kunstenaar

De werken van deze Amerikaanse kunstenaar zijn een experimenteel spel met de werkelijkheid. Het lijkt wel alsof de zwaartekracht is opgeheven, de tijd stilstaat en de materialen iets anders zijn dan ze veinzen. Met een buitengewoon realisme toont *Josh* een jonge man die leviteert met een afwezige blik, alsof hij in trance is. Het hyperrealistische effect van het beeld versterkt de illusionistische werking van deze surrealistische compositie.

5.2 MEL RAMOS

Sacramento, Californië, Verenigde Staten, 1935 – Oakland, Californië, Verenigde Staten, 2018

Chiquita Banana, 2007

Polychroom kunsthars, 170 x 110 x 110 cm, editie 1/6, Galerie Ernst Hilger, Wenen, Oostenrijk

Het werk van de in Californië geboren kunstenaar Mel Ramos parodieert de triviale beelden van de reclame-industrie. Dat doet hij door een commercieel product te verbinden met de pin-uperotiek. De menselijke figuur wordt in zijn werk vervormd en getransformeerd in een reclamemedium: lichaam en object versmelten tot één geheel. *Chiquita Banana* is een spottende commentaar op de concepten 'inhoud' en 'verpakking', en bijgevolg ook op de verwachtingen van de consument en de toeschouwer.

5.3 ALLEN JONES

**Southampton, Verenigd Koninkrijk,
1937**

Refrigerator, 2002

Verschillende technieken, 188 x 84 x 37 cm,
Privécollectie

Aan het einde van de jaren 1970 maakt de Britse popart-kunstenaar Allen Jones een reeks levensgrote vrouwelijke beelden die hij tot meubels omvormt. Net zoals *Chair, Table and Hatstand* is *Refrigerator* zowel een hyperrealistisch werk als een functioneel voorwerp. De sculptuur - die echt als koelkast gebruikt kan worden - weerspiegelt de geest van de seksuele revolutie en stelt de genderrollen in vraag.

5.4 BERLINDE DE BRUYCKERE

Gent, België 1964

Elie, 2009

Was, epoxy en kussen, 38 x 154 x 115 cm,

Fundació Sorigué, Lleida, Spanje

De Belgische kunstenares Berlinde de Bruyckere maakt vervormde beelden in hout en was die doen denken aan het menselijk lichaam of lichaamsdelen. Ze werkt ze af met zwachtels en verflagen die hun menselijkheid en kwetsbaarheid benadrukken. Haar werken bevinden zich op de grens tussen leven en dood en confronteren de kijker genadeloos met de vervormde, uiterlijke en schijnbaar wegterende buitenkant, maar ook met de eigen sterfelijkheid, die tegenwoordig niet zelden wordt ontkend.

5.5 EVAN PENNY

Elim, Zuid-Afrika, 1953

Self Stretch, 2012

Siliconen, pigment, haar en aluminium, 122 x 81
x 69 cm, Verzameling van de kunstenaar

Evan Penny maakt in zijn werk gebruik van talrijke vervormende effecten die typisch zijn voor de fotografie, de televisie en de digitale beeldmanipulatie. Veel werken van de kunstenaar zijn misvormde variaties van zelfportretten waarvan de driedimensionele vorm zodanig gewijzigd is dat men, ongeacht het perspectief van de kijker, altijd een vervormd beeld ziet. De vertrouwde grenzen van de representatie zijn bij Penny verschoven.

5.6 EVAN PENNY

Elim, Zuid-Afrika, 1953

*Panagiota: Conversation #1,
Variation 2, 2008*

Siliconen, pigment, haar en aluminium, 69 x 275
x 15 cm, Verzameling van de kunstenaar

De manieren waarop de perceptie in het digitale tijdperk is veranderd, vormt een belangrijk thema in het werk van Evan Penny. Dit beeld toont een bijzondere typologie van het portret die gebaseerd is op foto's van beweging. De verschillende afbeeldingen van zijn vriend Panagiota werden gemaakt tijdens een gesprek met de kunstenaar. Ze versmelten tijd en ruimte in één enkele scène.

5.7 PATRICIA PICCININI

Freetown, Sierra Leone, 1965

Newborn, 2010

Siliconen, forton, staal, menselijk haar en
buidelratvacht, 19 x 24 x 17 cm, editie van 6 + 2 AP,
Verzameling van Paris Neilson

Patricia Piccinini stelt ons begrip van schoonheid in vraag en toont de emotionele zwakte van het menselijke karakter wanneer het levensvormen betreft die de grenzen tussen het aanvaardbare en het onaanvaardbare, het lieflijke en het groteske overstijgen. Nieuw leven betekent voor de kunstenaar altijd mogelijkheden en hoop. *Newborn*, een baby met een vervormd of nieuw gevormd gezicht en lichaam, lokt zowel aantrekking als onbehagen uit. Piccinini's werk roept ethische en morele vragen op over de waarde en de definitie van het leven.

5.8 PATRICIA PICCININI

Freetown, Sierra Leone, 1965

The Comforter, 2010

Mixed media, 60 x 80 x 80 cm, Olbricht Collection

De Australische kunstenaar Patricia Piccinini vertelt verhalen waarmee ze ons wil openstellen voor andere levensvormen, eerder dan op zoek te gaan naar een definitie ervan. Ze maakt ons vertrouwd met hybride wezens die het algemeen aanvaarde begrip tarten van wat menselijk, dierlijk of artificieel is. *The Comforter* stelt een huiselijk tafereel in een liefhebbende en geborgen sfeer voor, maar het vreedzame karakter botst met het ongebruikelijke voorkomen van het wezen dat getoond wordt. Zo verkent het werk de begrippen schoonheid en lelijkheid, het menselijke en het dierlijke, het natuurlijke en het monsterlijke. Piccinini werpt ethische vragen op over ons bestaan en over een waardige omgang met alle levensvormen, een actueel thema dankzij de huidige mogelijkheden van genetische manipulatie en artificiële intelligentie.

6
—

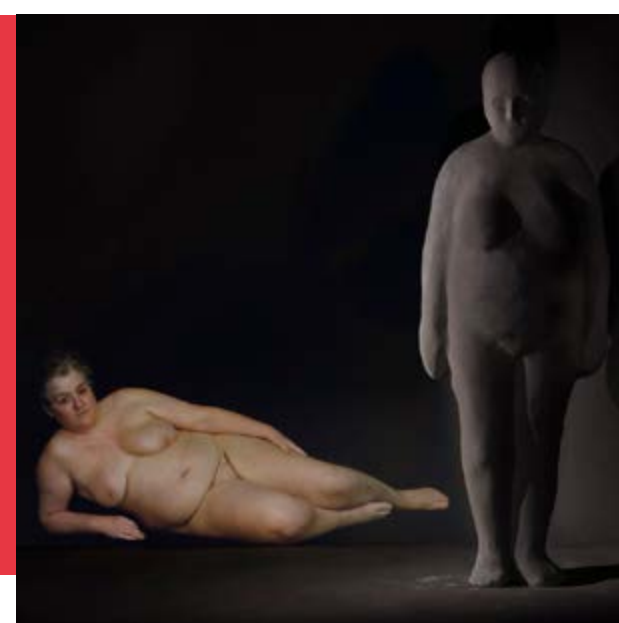
DE GRENZEN SCHUIVEN OP

Hoe ziet de toekomst van de hyperrealistische beeldhouwkunst eruit? Welke vormen van hyperrealisme zijn in staat om uitdrukking te geven aan de almaar poreuzere grenzen tussen mens en technologie? Nieuwe identiteitsconstructies en betekenisverschuivingen dagen de bezoekers uit om deel te nemen aan de opbouw van het werk; het lichaam van de toeschouwer wordt het tentoongestelde werk, zoals het geval is bij Erwin Wurm. Het hyperrealisme bevrijdt zich op die manier van zijn driedimensionale kader en breidt de fysieke sculptuur uit naar de digitale wereld, bijvoorbeeld wanneer een sculptuur in een film naar zijn eigen schepper kijkt, of wanneer een figuur zijn gebeeldhouwde lichaam verlaat en enkel nog in tweedimensionale vorm bestaat. Perfecte illusies worden hier doelbewust doorprikt en de tweedeling tussen realiteit en fictie begint te vervagen.

“Toen ik begon te werken, was datgene wat men traditioneel onder beeldhouwkunst verstond, een ding in drie dimensies dat eeuwig moest blijven leven. Mijn gevoel zei me dat beeldhouwkunst ook maar enkele ogenblikken kon bestaan.”

ERWIN WURM

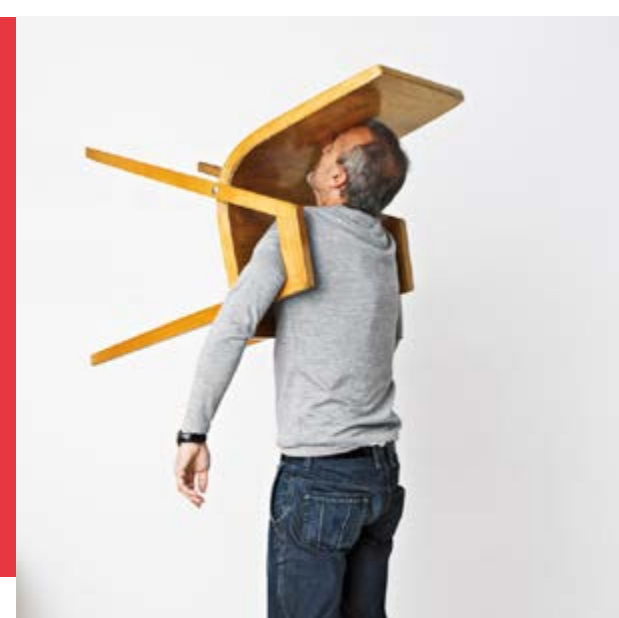
6.1 GLASER/KUNZ

6.2 MATHILDE TER HEIJNE

6.3 ERWIN WURM

6.1 GLASER/KUNZ, — Olten/Zurich, Switzerland, 1968/1972

ICH LEBE!, 2015

Cinematografische sculptuur, video en een figuur, loop van 3 min., dual channel: adem en hartklop, piepschuim met cement, projector, player, luidsprekers, 70 x 60 x 50 cm, Collectie van de kunstenaars

Het Zwitserse kunstenaarsduo Glaser/Kunz combineert beeldhouwkunst, installaties, videokunst en performance tot levensechte cinematografische beelden. Anders dan bij veel van hun werken breekt *ICH LEBE! [I AM ALIVE!]* echter met het beeld van de perfecte illusie. Een vrouw die doet denken aan de Venus van Willendorf uit de steentijd stapt uit de levensgrote sculptuur. Ze bestaat nu enkel nog als een projectie in een tweedimensionale ruimte, terwijl de sculptuur achterblijft als een lege, driedimensionale schelp. De kijker ervaart bedrog en ontgoocheling op het moment dat de vrouw haar aanwezigheid verliest door het verlaten van de driedimensionale werkelijkheid. Bijgevolg laat ze haar fysieke vorm los terwille van een puur mentale aanwezigheid die de grenzen tussen illusie en werkelijkheid in vraag stelt.

6.2 MATHILDE TER HEIJNE

Straatsburg, Frankrijk, 1969

Ne me quitte pas, 1999

Mathilde, Mathilde, 1999

Klanksculptuur, pop met luidsprekers, radio, cd-speler, 178 x 60 x 35 cm, Single screen video, DV 5 min, 4:3, Verzameling van de kunstenares

Mathilde ter Heijne staat bekend om haar feministische kunst die ze samenstelt met behulp van een uitgebreid gamma aan media. Veel van haar recente projecten bouwen verder op genderstudies, archeologie en sociologie. Daarnaast focust ze op participatieve kunst. Met deze werken maakt ter Heijne zich een heel typische stijl eigen. De kunstenares beschrijft de zorgwekkende en destructieve patronen van gendergerelateerde rollen in de moderne maatschappij. Ze heeft het dan in het bijzonder over omstandigheden die vernederend zijn voor vrouwen en hun maatschappelijke positie. Door deze scenes met en in haar werk op een heftige manier na te spelen, bevrijdt Mathilde ter Heijne zich van deze beeldvorming.

6.3 ERWIN WURM

Bruck an der Muhr, Oostenrijk, 1954

Idiot II, 2003

Stoel van Roland Rainer, instructies, houten pedestaal, autoverf, 83 x 55 x 53 cm, Studio Erwin Wurm

Erwin Wurm verruimt de klassieke opvatting van de beeldhouwkunst door er een performance aan toe te voegen waarmee hij de toeschouwer uitnodigt tot interactie met een object. Dat is onder meer het geval bij het werk *Idiot II*. Met veel gevoel voor humor behandelt de kunstenaar vragen over het auteurschap van een werk, de rol van de toeschouwer in de tentoonstellingsruimte en de relatie tussen object en subject. *Idiot II* maakt deel uit van Wurms *One Minute Sculptures*, die tot de traditie van de Body Art en het Weense Aktionismus van de jaren 1960 gerekend worden. Kenmerkend zijn het hergebruik van alledaagse voorwerpen en het gebruik van het menselijk lichaam als centraal kunstmedium.

tempora^T

Institut für
Kulturaustausch

tempora^T

visit.brussels

La 1ère

LE SOIR

BRUZZ

De Standaard

